

Kudüs'ün İşgal ve Yıkım Tarihi

İsrail işgal rejiminin Mescid-i Aksa'yı ibadete kapatması ve Kudüs'teki Filistinlilere yönelik yeni şiddet dalgası kentin geleceğine dair kaygıları yeniden artırdı.

1948 yılında Batı bölgeleri işgal edilen Kudüs kentinin Mescid-i Aksa'nın da bulunduğu doğu kesimi 1967 yılında Siyonist İsrail'in işgaline girmişti. Bu tarihten itibaren kente yönelik planlarını sistemli biçimde uygulayan işgal rejimi, ilk büyük hamlesini 21 Ağustos 1969 tarihinde yaptı. Yahudi bir fanatiğin öncülüğünde bir grup Siyonistle, Mescid-i Aksa'ya sabotaj düzenleyerek caminin önemli bir kısmını tahrip etmişlerdi. Bunun üzerine tüm İslam dünyası liderlerinin tepki göstermesi, bu liderlerle önemli (!) askeri işleri olan Amerika'yı, İsrail'e karşı baskı uygulamaya zorlayınca süreç duraksadı.

Çok geçmeden 1970-72 yılları arasında Mescid-i Aksa'yı çevreleyen surların hemen altında bu kez arkeolojik çalışma adı altında tünel kazılarına başlandı. Güney ve batı kesimlerinde başlayan kazılarda cami sınırlarının içine girilerek, yaklaşık 13 metre altta bazı oyuklar açıldı.

Batı tarafındaki duvarların altında yer alan yeni kazılar, 1974'ten başlayarak 1976'ya kadar sürdü ve aralarında Ubade bin Samit ile Şeddat bin Evs gibi sahabe kabirlerinin de bulunduğu Müslüman mezarlığının yok edilmesi ile devam etti.

Süleyman mabedinin kalıntılarını arama bahanesiyle yürütülen kazılarda 1977 yılından itibaren caminin kadınlar bölümünün tam altına ulaşılar. Ağlama duvarı yönünden kazılarını sürdüren Siyonistler, 1979 yılında Mescid-i Aksa'yı zemin altından doğu-batı yönünde ikiye böldüler. Yine aynı yıl yapılan resmi açılışla, tünel içinde küçük bir Yahudi ibadethanesi geçici olarak kullanılmaya başlandı.

Böylece işgalinin ilk 10 yılında Kudüs'ün sembolü durumundaki Mescid-i Aksa'yı yok etme siyasetini sistemli ve sinsi bir şekilde yürüten işgal rejimi, arkeolojik olduğu iddia edilen kazılar sonucunda, Mescid-i Aksa bünyesinde ve çevresindeki tarihi eserlere, (camiler, mezarlıklar, medreseler, surlar, tekkeler ve hanlar) ya tamamen yok etmiş ya da kalıcı hasarlar vermiş oldu.

1982 yılından sonra başlayan ikinci aşama yeni kazı ve yıkım çalışmalarında, çevredeki bazı Arap sakinlerin evleri kamulaştırıldı ya da doğrudan doğruya Yahudi yerleşimcilere verildi. (Bu dönemde bedava ev sahibi olan Yahudiler arasında Ariel Şaron da bulunuyor.)

1994 yılında Siyonist Kudüs Belediyesi "Kudüs 2020" projesini kabul ederek, Aksa'nın çevresindeki Müslüman nüfusun tahliyesi sürecini hızlandırdı.

Ocak 1999 tarihinde Mescid-i Aksa'yı Süleyman mabedine dönüştürme yolunda İsrail kamuoyunda resmi tartışmalar başlatıldı ve sonraki günlerde yapılacak provokasyonlara ortam hazırlandı. Çok geçmeden, Temmuz 2000 tarihinde toplanan İsrail parlamentosu, Kudüs'ün "İsrail'in ebedi başkenti" olduğunu yasa maddesi haline getirdi. Vakit kaybedilmeden Kudüs Belediye başkanlığı, haremî şerif bölgesinde Yahudilere de ibadet izni verilmesi konusunda lobicilik çalışmalarını yoğunlaştırdı.

Eylül 2000 tarihinde Ariel Şaron tarafından yapılan provokatif Aksa ziyareti, camiye yönelik en cüretkar saldırılardan biri olarak tarihe geçerken, Aksa intifadasının başlamasına neden oldu. Bu süreç içinde 5 binden fazla Filistinli hayatını kaybetti. Ancak bu hamle yakın tehdidi ortadan kaldırmış olsa da, Yahudi grupların bundan sonraki ziyaretlerini tamamen önleyemedi. O tarihten itibaren günün belirli saatlerinde Yahudi grupların cami haremine girmelerine güvenlik desteği ile göz yumulmaya başlandı.

2007 yılından itibaren caminin batı yanındaki Babü'l-Mağaribe'de başlayan yıkımlar dünyadan gelen tepkiler ve Türkiye'den giden uzman heyetin olumsuz raporuna rağmen hız kesmiş olsa da tamamen durdurulamadı. Hali hazırda ağır aksak devam ettirilmektedir.

2008 yılı sonundan itibaren Aksa Camii'nin çevresindeki mahalleleri boşaltmaya başlayan Siyonist

yönetim, Silvan, Şeyh Cerrah ve Butsan mahallelerinde, Müslümanlara ait çok sayıda evi tahliye ettirdi.

2009 yılında Kudüs belediyesi aldığı karar ile Doğu Kudüs'te ruhsatsız olduğu gerekçesiyle Filistinlilere ait evlerin yüzde 25'inin yıkılacağını açıkladı. Bu yıkımlara Aksa çevresindeki mahallelerden başlanma ihtimali üzerine fanatik Yahudiler mabed maketleri ile provakatif faaliyetlerine hız verdi. Nitekim o tarihten itibaren Yahudi gruplarca harem bölgesine yönelik günlük rutin turlar başlatıldı.

2011 yılındaki Arap baharı süreci ise işgalcilere adeta altın bir fırsat sundu. Olayların trajik boyutlara ulaşması nedeniyle dünya kamuoyunun dikkati farklı önceliklere yönelirken, İslam dünyasının da kendi içindeki çatışmaları nasıl önleyeceğine odaklanması, Siyonist işgalcilerin Kudüs'e yönelik eylemlerine cesaret verdi. Sistemli biçimde yürüttükleri fiziki yıkım ve insan yerleştirme politikalarını artırırken, ABD Başkanı Trump'ın Mayıs 2017'deki son ziyareti Benyamin Netanyahu kabinesine adeta bir onay olarak kabul edildi. Çok geçmeden işgalci hükümetin kabinesi Aksa Camii'nin altında kabine toplantısını yaparak bu konudaki pervasızlığını gösterdi.

Gelinen aşamada adım adım mescidin içine dahi giren işgal askerleri, tüm harem bölgesini kameralarla donatarak ibadethaneyi tam bir hapishaneye dönüştürdü. İçeriye girerken aranan Müslümanlardan sakıncalı bulunanlar ibadetten alıkonulmakta ve mescid adeta insansızlaştırılmaktadır.

İslam dünyasının içinde bulunduğu parçalanmışlık hali göz önüne alındığında İsrail saldırganlığının durdurulması ve Kudüs'ün korunması konusunda İslam ülkelerinin ciddi yaptırım imkanları kuşkulu görünüyor. Bu nedenle mevcut uluslararası sistem içinde sayıları az da olsa onurlu ve duyarlı siyasetçileri harekete geçirmek üzere Türkiye başta olmak üzere İslam ülkelerinin BM ve UNESCO içinde yeni tartışmalar açması yararlı olacaktır.

Hıristiyan ve Müslümanlara ait kutsal mekanların korunması ve imarı konusunda uluslararası güvencenin sağlanması için Kudüslülerin yürüttüğü çabalara hukukçular tarafından destek olunmalı. Var olan uluslararası düzenlemeler işler hale getirilmeli. Bu çerçevede; 1904 tarihli Lahey konvansiyonunun "kutsal mekanları insanlık tarihindeki yeri dolayısıyla korunması" ve 1907 tarihli Lahey konvansiyonu'nun "ibadet yerlerine kuşatma ve bombalanmasının yasaklanması" hükümleri ile işe başlanabilir.

Bununla bağlantılı olarak Kudüs'teki Osmanlı ve İslam eserlerinin korunması için, Türkiye'nin başını çektiği bir uluslararası komite oluşturulabilir. En azından mevcut durumdan daha kötüye gidişi durdurmak üzere, Kudüs'teki kutsal mekanların korunması ile ilgili diyalog geliştirilebilir.

Kudüs için verilen mücadeleyi bu kentte yaşayan Müslümanların omuzlarına yükleyerek bir çözüme ulaşılamayacağı artık anlaşılmıştır. Bu nedenle sivil inisiyatiflerin ve hukukçuların başını çektiği küresel bir mücadele yürütülmelidir.